

A SÁTÁN METAMORFÓZISA

(*A gonosz kérdésköre*)

A vallás köztes állapotot jelent a tradíció és annak teljes tagadása között. A vallás tételezi a profán, immanens realitást – ebben közelít a modernitáshoz –, de állítja a szakrális szférákat is. A tradíció tiszta formájában nem ismeri a szakrális és a profán megkülönböztetését, minden szakrális: a hang, a gesztus, a tárgy, a test, az érzés, a gondolat.¹ Mindez egyetlen zárt egységbe foglalva. Az antik filozófiában Herakleitosznál az „anyag” (hyle) és a szellem (pneuma) szinonimák. A vallás ezzel szemben a szigorú szembeállítás elvén alapszik: profán (külső) kontra szakrális (belső). A tradícióban nem találjuk ezt az oppozíciót, nincsenek egymást kölcsönösen kizáró ellentmondások. A vallást viszont a szakrális racionalizációja, annak demarkációja jellemzi.

A tradíció elismeri az ellentétpárok létét. Tulajdonképpen ezek az ellentétpárok strukturálják a szakrális kozmoszt, e nélkül a mindenségben káosz uralkodna. Viszont a pólusok nincsenek véglegesen elkülönítve egymástól, mindvégig valami rejtélyes kapcsolat marad köztük. Mindez paradoxális jelleget, valami „értelem feletti” sajátságot kölcsönöz a szakrális tradíciónak. Jób könyve például valami ősi, archaikus, vallás előtti állapotra utal, amikor a judaizmus még egy volt a tradícióval.²

A tradicionális világnézet a folytonos metamorfózison alapul. A felső mindig tartalmaz alsó elemeket, és fordítva. A fény tartalmaz sötétséget, a sötétség – nyomokban – fényt, a valóság egyetlen eleme (fent, lent, bal, jobb, Észak, Dél) sem létezhet egyfajta rejtett affinitás, az ellentéttel való szövetség nélkül. Az ellentétek ilyen szövetsége sajátos dinamizmust ad az átváltozásoknak, amelyek során a különböző elemek folyton helyet és jelentést cserélnek.

A tradícióban a lények állandó mozgásban vannak, éppen ezért lehetetlen az istenek megszemélyesítése, a mítoszok és legendák szereplői nincsenek határozottan ábrázolva. Minden mindenbe átfolyik. A Biblia leírja Jákob patriárka látomását az eget és földet összekötő létráról, melyen az angyalok közlekedtek. Jákob lajtorjája a felső és alsó erők dinamikus metamorfózisát szimbolizálja.

¹ Hamvas Béla: *Silentium. Titkos jegyzőkönyv*. Unicornis, Medio Kiadó, 70. o.

² *Tradíció*. Kvintesszencia Kiadó, 2000, 8. o.

Létezik egy tartalmas latin szó – „persona”. A „perszona” nem individuum, nem az ego. A „persona” jelentése: maszk, álarc. A személyiség tehát csalóka külsőség, amely mögött valami egészen más búvik meg. A világhoz való „perszonális” viszony az individuum teljes kivonását jelenti. A lény folyton változik, semmi sem állandó, semmi sincs egy helyben. Éppen ezért még az sem biztos, hogy mindig ugyanazzal az emberrel van dolgunk.

Ha a „gonosz”, a „Sátán” alakját vizsgáljuk, akkor kiderül, hogy ez is csak álarc (maszk), nem valami konkrét és határozott. „Sátánnak” nevezhetjük a kelta kereszt bal alsó, ősz-tél szektorát. A nap a kör alsó része felé mozog. Itt találkozik az összes negatívum: az alsó rész és a bal oldal. E terület jellemzője az éj, sötétség, vihar, széthullás, hanyatlás, mindaz, ami a negatív természeti és pszichológiai jelenségekkel rokon. Mindez a „rossz szellemre”, a Sátánra vonatkoztatható. De a tradicionális holizmusban az „árnyoldal” nem jelent kizárólagos és végleges állapotot: az ősz-tél szektor Nyugat és Dél között, ez a sötét, félelmetes, realitás jelenti az új születésének misztériumát.³

A régi, a széthulló, a bal oldali, az éjszakai valójában a harmóniát előlegezi meg, az újjászületés eleme. A kezdet és a vég áthatja egymást. Mindez elkerülhetetlen és meghatározott, nincs semmiféle végleges szembenállás, egyértelmű negatívum. A „Sátán”, a „gonosz istenek és lények” sohasem a teljes, végleges tagadást képviselik.

Ahhoz, hogy fogalmat kapjunk a gonosz tradicionalista felfogásáról, arra a pontra koncentráljunk, ami a tényleges (objektív) esemény (fagy, sötétség, halál, széthullás, betegség stb.) és a negatív események szubjektív iniciátora között van. A Sátán nem individuum, de nem is a negatív jelenségek személytelen összessége. Inkább valami átmeneti szint, olyasfajta erő, amely rendelkezik a szubjektív és objektív realitás vonásaival, mondjuk – beköszöntött a zimankó (objektív realitás). De előfordulhat majdnem személyes, individuális, antropomorf vagy angyalszerű, esetleg állati formában, filozófiai viták vagy művészi alkotások modellje gyanánt. A „gonosz” illetően szemlélete nem lehet kizárólag tárgyias vagy személyes, pontosabban – mind a kettő egyszerre.⁴

A metamorfózisok alapján az objektív könnyen átalakul szubjektívvé, személyessé és viszont. Például a nimfák, szatírok, tündérek, törpék stb. – bizonyos szempontból „kis sátán”-ok, objektív tényezők, személyes, individualizált formában, melyek emberi vagy állati formát

³ А. Дугин: Гиперборейская теория Москва, 1993, стр. 56.

⁴ А. Дугин: Абсолютная Родина. Москва, 1999, стр. 42.

ölnenek. Valójában nem létezik olyan hely, tárgy, amely nem rendelkezne ilyen lényekkel. A hermetikus tradíció szerint nincsenek halott tárgyak, fémek, teljesen élettelen materiális dolgok. Minden tárgy rendelkezik szubtilis szellemi tulajdonsággal.

A hindu tradíció

A démonizmus problémáját jól illusztrálja a hindu tradíció az aszurákkal kapcsolatban. Az „aszurák” a hindu panteon démonai. Az ő számlájukra írható a földrengés, az éhínség, a döghalál stb. Mást sem tesznek, mint borsot törnek az istenek és az emberek orra alá. Fő feladatuk, hogy szembeszálljanak a pozitív erők (istenek) által alapított világrenddel. De ezek a teljes joggal sátáninak nevezhető lények majdhogynem a dévával (istenek) egyenlő tiszteletnek örvendenek.

Tradicionalista szempontból az aszurák helye a „szakrális kör” alsó, a déváké a felső fele. Az aszurák és a dévák kölcsönösen kiegészítik egymást, szembenállásuk végeredményben a harmóniát szolgálja. Mindez nem enyhíti szembenállásuk dinamizmusát. Az istenek és a démonok közötti ádáz harc sohasem ér véget. E harc értelme, lényege viszont végtelen távolságban van a vallásos-moralista értelmezésektől. A harc a mindenség ritmusa. A két pólus között az energiák kölcsönös cseréje történik, a dévák gazdagítják az aszurákat, és viszont. A szakrális energiák cirkulációja folyik, ami áthatja a létet, a mindenséget és szellemi tartalommal tölti meg azt.

A hindu tradíció legmarkánsabb alakja Siva. Ez a figura az, aki leginkább a mi Sátánunkra emlékeztet. Siva a klasszikus pusztító isten, az ő fennhatósága alatt állnak a mocsarak, a temetők, a hullák, az orgiák, a részegség, a tilalmak legocsmányabb megszegései stb. Egy ilyen személyiség a vallás keretében minden bizonnyal a legsúlyosabb átok alá kerülne. Valójában Siva féktelenebb és borzalmasabb, mint az „erőtlen” Sátán. Bonyolítja a képet, hogy Siva nem egyszerűen egy ártó szellem: ő az abszolútum egyik hiposztázisa.

Végül Siva pusztítja el a világmindenséget. Ráadásul ezért meg sem bűnhődik, hiszen a darma (szakrális rendeltetés, sors) szerint cselekszik. Az ő fennhatósága alatt vannak továbbá az esőzések és a más törzsekből való fosztogatók (háborúk) stb. Ennek ellenére a hindu tradíció úgy állítja eléink Sívát, mint ideális, eszményi lényt, a brahmanok (a legmagasabb szellemi kaszt) védnökét, fennkölt, tiszta szellemi princípiumot.

Mindez a két hierarchia, létszint közötti finom egyensúllyal magyarázható. Létezik az immanens hierarchia (fény, harmónia), de létezik az ezt meghaladó, végtelenül magasabban álló elv. Ennek a végtelen nagyságnak, az abszolút fölénynek az árnya hull a mi világunkra, létrehozva egy ellenkező hierarchiát. Ebből a megközelítésből minden „sötét” pusztító erő az immanens harmóniához képest más megvilágításba kerül, elfogadhatóvá válik. A rombolás magasabb teremtő erővé válik, mivel ez utóbbi nem véges, hanem örökkévaló. A halál újjászületés lesz, az aszkézis, az immanens tilalmak megszegése fensőbb, transzcendens akarattal történik. Ilyen módon egy új, transzcendens realitásban találjuk magunkat, az arányok megváltoznak, a fent és lent, a jó és rossz helyet cserélnek. Mindez metafizikailag megalapozott módon történik.

Ismeretes, hogyan halt meg a vágy istene, Káma. Amikor Siva szakrálisan egyesült párjával, Parvival, az érzelmek és az immanens szerelem istennője, Káma vággyal akarta áthatni Siva szívét, mondván, milyen jó lenne, ha Siva ezt az aktust nem úgy élné meg, mint egy aszkéta, folyton valami bensőre koncentrálna, valami sajátára, olyasmire, ami semmilyen kapcsolatban nincs Parvival, hanem emberi módon. Erre Siva kinyitotta a harmadik szemét, amit csak akkor nyit ki, ha el akarja hamvasztani a világmindenséget, az idők végezetekor. Ettől a pillanattól fogva e könnyelmű istenségnek nyoma se maradt, egyetlen lendülettel kitöröltetett a hindu panteonból. Ezen túl senki sem zavarta Siva követőit sajátosan rideg realizációs technikáik folytatásában.

A rettenetes Siva szembeszáll az immanens renddel, küzd a mayával – az illúzióval. Nem magával a realitással, hanem annak imitációjával. Siva pusztítása teljes értékű, paradox szellemi teremtő princípium az immanens realitással szemben. Hiszen a mayába süllyedt realitás a legszörnyűbb illúzió. A visnuiták szerint (pozitív hindu tradíció, mely az immanens világképre helyezi a hangsúlyt) Siva valóságos Sátán. A Mahabharatában Siva úgy szerepel, mint felbujtó, a katasztrófák és amorális tettek iniciátora, valódi alsóbbrendű szellem. A Mahabharata némely részlete már-már nem is szellemi princípiumként ábrázolja, hanem valamiféle inkarnálódott démonként, aki felelős a sok borzalomért.

Visnu jellegzetes immanens istenség. Bármennyire is furcsa, a hindu civilizáció megengedi, hogy a végtelen szembenálló sivaiták és Visnu-követők egyetlen együttesben foglaljanak helyet. Nem ítélik meg senkit felett, senkit sem üldöznek. A sivaitákat nem vádolják sátánizmussal. A különböző metafizikai, poláris pozícióban békésen megférnek egymás mellett. Ez a szakralitás mintapéldája.

Hogy fogalmat kapjunk a teljes értékű szakralitásról, gondoljuk el az abszolútumot, amelyen nem történt meg a transzcendensre és az immanensre való hasadás. Hiszen a tradíció egyáltalán nem ismeri a duális modelleket. Minden dualitás (transzcendens-immanens, fény-sötétség) kölcsönösen áthatják egymást, megbonthatatlan egységet alkotva.

A gonosz problematikája a vallásos tanításokban

A vallás módosítja a szakralitást: egyes elemeket kiemel, egyéni karakterrel látja el, rögzíti azokat egyszer és mindenkorra. A vallás keretei között semmiféle metamorfózisról nem eshet szó.

A tradicionális szakralitás esetében a léthez való viszony játékos.

Mindenki álarcot visel, a metamorfózis nemcsak lehetséges, hanem kötelező. A vallás „elnehezíti a dolgokat”, a létet, megjelenik a „jogi személy”, a személyes felelősség, a dolgok, tettek, személyek szigorú morális értékelése, megítélése. A gonosz, a Sátán itt tisztán és individualizáltan negatív szerepet kap.⁵

A lét negatív, „hanyagló”, minden ciklusban előforduló aspektusai, amelyek az éjszakával, az ősszel, a halállal, az öregséggel kapcsolatosak, egyetlen személyben testesülnek meg, aki mostantól minden bűnért felel. A kora kereszténység nem ilyen sarkított módon tekintett a Sátánra. A kereszténység a kezdetekben tradíció volt, kifejezett iniciatikus karakterrel.⁶ Csak miután vallássá vált, változott meg gyökeresen a helyzet. A szigorú vallásos doktrína nem engedi meg a szintek közötti átmenetet, a metamorfózist. A Sátán személyes lesz és antropomorfizált. Kezdetben az „ördög” számlájára csupán a járványokat, a tűzvészt stb. írták, a szakrális, holisztikus komplexum megbomlásával viszont a gonosz egyre „emberibb” lesz. Végül már nem is a természeti katasztrófákért felel – kompetenciájába az emberek kerülnek. Ártó sugallatokat bocsát az emberekre, kísértésbe viszi az aszkétákat, támogatja a latrokat. A Sátán szocializálódik.

A Sátán születése

A „Sátánt” az első teremtménynek szokták hívni. A judaizmusban a Sátán agyal, aki az első teremtmény.

⁵Hamvas Béla: *Scientia Sacra III.* Medio Kiadó, 1996, 202-205. o.

⁶Uo. 56. o.

Tegyük fel, hogy a Teremtő és a teremtmény között szakadék tátong, a metamorfózisok lehetetlenek, a státusok megmásíthatatlanul rögzítettek. A teremtmény nem tud Teremtővé átalakulni, a Teremtő pedig teremtménnyé. Ezt a szemléletet kreacionizmusnak nevezhetjük. Ez a vallásos világnézet alapja. Az Isteni elv nincs kétségbe vonva, mint a modernitás esetében, viszont az Istenség végleges módon transzcendentalizálódik, és ez számtalan visszavonhatatlan következményt von maga után. A teremtmény el van szakítva a Teremtőtől – szabad. De ez egy nagyon sajátos szabadság. A hindu koncepció szerint a szabad akarat Isten szabadságával függ össze (az ember nincs elszakítva teremtőjétől), Isten szabadsága és a lény szabadsága ugyanaz. A választás kérdése nem igazán radikális, a hangsúly az elmélyülésre esik. A jobbik nem az, aki jobban viselkedik (vallás), hanem aki közelebb van az eredethez. Ha valakinek rossz a magatartása, viszont a centrum felé közeledik – a „bal kéz útját” követi.⁷

A vallásos tanításokban a szabadság problematikája szigorú keretek közé van szorítva. Minden rigorózus morális értékelést kap. Minden tettünkért felelni kell. A „Sátán” elsőként kapott szabad akaratot és nyomban rosszra fordította. De mi van akkor, ha egyszerűen tévedett, rossz lapra tett?

A kreacionizmus szempontjából a teremtés alapvetően dráma. A drámát, a teremtés katasztrófaként való szemléletét néhány kabalista képviseli. Felfogásuk szerint Isten a teremtéskor nem kitágul, kiárad, ellenkezőleg – összezsugorodik. Isten elrejtőzik, a tér pedig, amely ezáltal felszabadul, lehetővé teszi a létet. Ez az első katasztrófa egy sor más katasztrófát eredményez. Mintha a Sátán jött volna először rá a teremtés katasztrófális jellegére és erre reagált volna helytelenül. Ő ismerhette fel a teremtés kétértelműségét és határtalan kockázatát, ezért ő képviseli, testesíti meg paradigmatikusan vallási szempontból az összes negatívumot. Később éppen az édeni kígyó állítja választás elé Ádámot és Évát.

Az iszlámban a Sátán elsőszülöttségéről van szó, ő volt az első teremtmény és ezért tagadta meg, hogy szolgáljon Ádámnak, mondván: „Én tűzből vagyok, Ádám agyagból; én vagyok az első, őt pedig utánam teremtették.”

Hasonló dolgokról beszél az iráni tradíció (mazdaizmus). Az első teremtmény Ahriman (a sötétség istene) és csak utána következik Ormuzd (a fény istene). A perzsa mágusok ezt úgy magyarázták, hogy a végtelen sötétségből kellett megjelenjen Ormuzd, de valami miatt késett, ezt kihasználva Ahriman mintegy törvénytelenül lett az első. A későbbiekben

⁷ Tradíció. Kvintesszencia Kiadó, Debrecen, 1998, 119.o.

az elsőbbséget bitorló Ahriman és Ormuzd között világméretű drámai párharc alakult ki.

Az „elsőbbség” vonatkozásában van még egy lényeges momentum. Minél mélyebbre merülünk az elfeledett időkbe, annál inkább be leszünk vonva annak sajátos logikájába, miliójébe. Mindaz, ami az elején ijesztő volt, kezd elfogadható, értelmes formát öltetni. A gyökerekhez való hűség, a szakrális idő, a történet iránti pozitív viszony egy idő után egyfajta magasabb tudássá válik. Meglehet, az ősi, archaikustól való elemi félelem a lélek valamilyen védelmi mechanizmusa, sejtelem, megérzés arról az eltemetett, ősi réteg alatt parázsló valamiről, arról az elképzelhetetlenül mély és fontos tudásról, amely képes feje tetejére állítani törekeny mentális-pszichológiai konstrukciónkat. Lehet, hogy az elveszett tradicionalitás démonizálása egyfajta pszichológiai önvédelem. Hiszen a tradíció a múltat kizárólag pozitívan értékeli (aranykor); a múlt szakrális, tele hatalmas, fényteli szellemmel, ez a „múlt” magán hordozza az örökkévaló friss érintését. Tradicionális szemszögből a múlt békésen megfér a jellel (szinkronitás, időfeletti perspektíva), mindig meghagyva az eredethez való visszatérés lehetőségét.

A gonosz nevei

A hangsúlyeltolódások leginkább az etimológiában figyelhetők meg. A „Sátán” héberül annyi, mint „akadály”. A görög eredetű *ördög* (diabolon) jelentése: „szétválasztó”. A „gonoszhoz” köthető a démon (daimon) név is, ami szellemként fordítható. A görögök hitték, hogy vannak „kakodémonok” (ártó szellemek) és „agatadémonok” (jó szellemek). A démon egy köztes lény, a szubjektív, a személyes és az objektív valóság között foglal helyet. Démonnak nevezték azt a köztes erőt, amely áthatja a valóságot, életerővel töltve meg azt. A kereszténység megjelenésével ezek mind negatív jelzőt kaptak, hiszen a görögök hitrendszerét időben a kereszténység követte. Hasonlóképpen viselkedtek a görögök az ősi akháj előtti istenségekkel, lefokozva, sötét, földalatti térségbe száműzve azokat.

Érdekes összefüggést találunk Lucifer (latinul: fényhozó) és az esthajnalcsillag között. Talán ahhoz köthető ez, hogy a Sátán szintén lezuhant, az esthajnalcsillag (Vénusz) is kettős természetű – nappal és este is felragyog. A Tradíció szemszögeből ez az égitest semleges megítélésű. A vallás keretei között is lehet pozitív elbírálású.

Guenonnál találunk egy rejtélyes részletet, ahol azt tárgyalja, hogy a Sátán és Lucifer nem ugyanaz a személy. Az „st” tő a felsőbbrendű létet, a

kezdetet, a fényt jelentené. Ilyen a „sat” szanszkrit szó, ami szakrális létet jelent. Emellett Guenon utal rá, hogy az egyiptomi sötét isten – Szét – (a Sátán analógiája) hasonló gyökerű. Mindez jó példája a felsőbb elvek, a jó és a rossz kölcsönös áthatásának. Minden szakrális rendnek van árnyoldal. Egy másik szövegben Guenon azt állítja, hogy a „sat” (Sátán) a legfőbb princípium árnyoldala.

Külön fejezetet érdemel a gnoszticizmus, amely irányzat köztes helyet foglal el a tradíció és a vallás között. Iránban (ahol kifejezetten a dualisztikus mazdaizmus volt elterjedve) a gnosztikus doktrínák jelentős befolyással bírtak minden ábrahámi tradícióra. A gnosztikusoknál egy teljesen sajátos Sátánnal kerülünk szembe – az alsóbb világok demiurgoszával. Az alsó világ a Sátántól származik, szemben a felső világgal. A két világ között ádáz harc folyik. Ez még valamivel ontologikusabb koncepció, mint a vallásos megközelítés.

Érdekes a „sátán” szó gnosztikus etimológiája. A gnosztikusok szerint valaha létezett „Satanel”, azaz isteni Sátán. Az „el” jelentése isteni, innen a Michael – Istenhez hasonló, olyan, mint Isten stb. Így az első angyal, Satanel rosszat tett, visszaélt hatalmával, megalázta Ádámot. Rosszasága eredményeként elvesztette nevéből az „el” végződést, vagyis megszűnt isteninek lenni. Tehát a tradicionális Sátán elkezd átalakulni vallásos Sátánná. Ez még természetesen nem a vallásos Sátán, de már nem is holisztikus.

A Sátán felfogása a nyugati kereszténységben

Néhány szót a „sátánizmus” körüli félreértésekről. A „sátán” szó önmagában is meglehetősen szemantikus kifejezés. Még bonyolultabb a helyzet a „sátánizmussal”. Maga a terminus a XVIII. században, vagyis elég későn született. Nagyjából a Sátán tudatos kultuszát értették alatta. Viszont a vallásos tudat annyira kitágította ezt a fogalmat, hogy gyakorlatilag sátánista lesz mindenki, aki nem szigorú gyakorló keresztény (katolikus): az ateisták, a pogányok, az eretnekek, a misztikusok stb. Minden más hitű gyanússá válik.

Beszélhetünk „virtuális sátánimádókról”, ezek a vizionált bűnbakok boszorkányszombatokon táncolnak, fekete mágiát űznek, általában deviánsak. Ehhez a „szellemi” irányhoz a nonkonformisták is csatlakoztak.

Az európai sátánimádókról szólva, ez egy olyan esztétikai, szellemi irányzat, amely a szekularizálódott nyugati kereszténységből származik, és amely megcsömörlött a nyugati társadalom puritán moráljától. Állítható, hogy ezek olyan nonkonformisták, akik elutasították az álvallásos szurrogátumot, a képmutató humanizmust. Körülöttük és miattuk általában túl nagy zajt csapnak.

Markánsabb jelenség az amerikai sátánimádat. Az amerikai kultúra egyesíti a földhözragadt materializmust és a szenteskedő álvallásosságot. Az amerikai sátánimádóknak két vonulata létezik. Egyik az úgynevezett „kaliforniai” irányzat. Szellemi vezetőjük és teoretikusuk Ayn Rand író. Ő egy eléggé különc, grafomán író. Könyveinek egyetlen mondanivalója van: ha köpsz mindenre, mindenkit átversz, lenyúlsz és lecsapsz, akkor te egy belevaló, nagyszerű fickó vagy. Kaliforniában Ayn Randot kultusz övezi. Ennek a „szellemi” irányzatnak elég egyszerű a „filozófiája” – légy sikeres bármi áron. A gyenge ember nemcsak szerencsétlen, hanem gazember is, éppen azért, mert gyenge. A (gazdasági értelemben) erős nem csupán boldog szerencsefi, hanem követendő példakép is. A másik változat politikailag nem korrekt társaság: nonkonformisták, anarchisták, jobboldali szélsőségesek, avantgardisták, narkósok, mindazok, akik nem illenek az amerikai kultúrmodellbe. Azokat tömöríti, akik számára az élet nem egyenlő az árucserével és tőzsdei manipulációkkal. Példaképük általában Aleister Crowley. Önmagukat hol kommunistáknak, hol fasisztáknak, hol pedig „nemzeti bolsevikoknak” nevezik. Természetesen, ezeket a kijelentéseket nem kell túl komolyan venni. Viszont az a tény, hogy veszik a bátorságot és tagadják a modernitást, valamiről árulkodik. Ez a fajta „sátánizmus” extravagáns, furcsa, groteszk modernitás-ellenesség. Fő tekintélyük, Crowley maga is meglehetősen ellentmondásos viszonyban van a tradicionalistákkal. Guenon őt a „kontratradicionalitás” egyik hordozójának tartja. De Crowley sem marad adós, becsmérő gúnynevet eszel ki Guenon számára. Ezzel együtt az ortodox tradicionalisták közös érdekeltségűek: lázadás a modern világ ellen.

Mellesleg napjainkban hadjárat indult a sátánimádók ellen. Főleg Franciaországban, de Angliában és az USA-ban is. A legérdekesebb, hogy ezek kezdeményezői általában ateisták, materialisták. A teljesen szekularizálódott Franciaországban az a kijelentés, hogy „Isten létezik” – majdhogynem faszizmusnak számít. Ennek ellenére ádáz küzdelem folyik a „sátánizmus” ellen, ami alatt forradalmi felforgató erőket értenek, de ide tartozik a tájékozódás is a szakralitás felé, vagyis olyasvalami felé, ami

teljesen kikopott a kultúrából. A szekularizálódott, purifikált közeg annyira steril, politikailag korrekt és konform lett, hogy aligha elégíthet ki bárkit, aki valódi eszméket, valamiféle valódiságot, létigazságot keres.

A marxizmus vereségét követően a fiatal európai entellektüelek nonkonformizmusát már csak extravagáns, anarchisztikus szekták tudják kielégíteni. Az a világi hatalom, amely már régen nem hisz sem az Istenben, sem az ördögben, komoly harcot indít a „sátánizmus” ellen, a Sátán attribútumait (az ördögábrázolások, szarvak, paták, a fekete mágia kellékei stb.) kutatja a fiatalság körében. Paradoxon: az a társadalom, amelynek fogalma sem lehet a Sátánról, azt állítja, hogy tud róla, sőt jogilag és hatósági eszközökkel fel is tud lépni ellene.

KOVÁCS GÁBOR

